

YEREL TOPLULUKLARIN AŞIRI TURİZME KARŞI DAYANIKLILIĞI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA ETKİSİ: KUŞADASI ÖZELİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA¹

Seyfettin GÜZEL²
Dr. Öğr. Üyesi Ali YÜCE³

Anahtar Kelimeler	Öz
Aşırı Turizm Sürdürülebilirlik Sürdürülebilir Kalkınma Yerel Halk Dayanıklılık	Uzun vadeli sürdürülebilir turizm kalkınma planlarının kısa vadeli ekonomik kazançlara feda edilmesiyle ortaya çıkan aşırı turizm olgusu, sosyokültürel ve doğal varlıkların hızla tükenmesine yol açarak gelecekte yaşayacak tüm canlıların yaşam alanlarını ve turistik faaliyetlerin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Aydın'ın Kuşadası ilçesi her yıl turizm sezonunda ağırladığı kapasitesinin üzerindeki turist sayısı nedeniyle aşırı turizm olgusunun gözlemlendiği en önemli destinasyonlardan birisidir. Bu çalışmanın temel amacı, aşırı turizme maruz kalan Kuşadası'nın sürdürülebilir kalkınma boyutlarını ortaya koymayı ve yerel topluluğun aşırı turizme karşı dayanıklılığını tespit etmektir. Bu makalede, nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılmış ve veri toplama sürecinde amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Kuşadası'nda yerel halkın aşırı turizmden önemli ölçüde olumsuz etkilendiği saptanan araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayabilecek çözüm önerileri tartışılmıştır.
Makale Bilgisi	
Araştırma Makalesi Gönderim Tarihi: 22.04.2025 Kabul Tarihi: 02.06.2025 Yayın Tarihi: 30.06.2025	

LOCAL COMMUNITY RESILIENCE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT AGAINST OVERTOURISM: A QUALITATIVE STUDY IN KUŞADASI

Keywords	Abstract
Overtourism Sustainability Sustainable Development Local People Resilience	Overtourism occurs when sustainable tourism development strategies are compromised for short-term economic benefits, resulting in the swift degradation of socio-cultural and natural resources, jeopardizing the habitats of all living organisms and the viability of tourism activities. The town of Kuşadası in Aydın is a significant location experiencing overtourism, since the influx of tourists annually exceeds its capacity during the tourism season. The primary aim of this study is to elucidate the sustainable development aspects of Kuşadası, which is subjected to overtourism, and to assess the resilience of the local community in response to overtourism. This article employed the in-depth interview approach, a qualitative research method, and utilized purposive sampling for data collection. The study's findings indicated that the local population of Kuşadası has been adversely impacted by excessive tourism, prompting a discussion about measures for sustainable development.
Article Info	
Research Article Received: 22.04.2025 Accepted: 02.06.2025 Published: 30.06.2025	

ETİK BEYANI: Bu çalışma için etik kurul izni Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Etik Kurulu'ndan 16.11.2023 tarih ve 23.16 sayılı kurul kararı ile alınmıştır (Bkz. Ek. 1).

¹ Bu çalışma, Kapadokya Üniversitesinde, "Yerel Toplulukların Aşırı Turizme Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamındaki Algıları: Kuşadası Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bağımsız Araştırmacı, e-posta: syftngzl@gmail.com

³ Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Meslek Yüksekokulu, Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği e-posta: aliyuc@gmail.com

1. GİRİŞ

Turizm, genel olarak, insanların dünya genelinde gezmek, görmek, dinlenmek ve merak gidermek için yaptıkları faaliyetlerin tümüdür. Aynı zamanda olağan yaşam mekanından geçici bir süreliğine gelir sağlama amacı gütmeyen boş zaman eylemi olarak da tanımlanabilen turizmin en önemli avantajlarından birisinin; yerel, ulusal ve küresel bağlamda döviz geliri sağlama olduğu ifade edilmektedir (Thommandru vd., 2023). Bu bağlamda ülkelerin ekonomik olarak kalkınmasına katkıda bulunan en önemli endüstrilerin başında yer alan turizm (Shahbaz, Bashir, Bashir, ve Shahzad, 2021) ekonomik katkılarının ötesinde birçok destinasyonun sosyal ve kültürel açılarından gelişmesine ve kalkınmasına katkı sağlama bakımından da diğer endüstrilerden ayrılmaktadır (Doe, Preko, Akroful, ve Okai-Anderson, 2022; Thommandru vd., 2023). Bununla birlikte, bölgeler arasındaki altyapı ve gelir dağılımındaki eşitsizlik gibi olumsuz ekonomik sonuçlarının yanında (Alexis, 2017; Çam ve Çelik, 2022; Shahbaz vd., 2021), son yıllarda turistik hareketlerin hızla gelişmesine bağlı olarak kitlesel bir olguya dönüşerek destinasyonların en önemli doğal, kültürel ve tarihi varlıklarına zarar vermeye başlamıştır.

Alexis (2017), turizm odaklı ekonomik kalkınma hareketlerinin birçok destinasyonda, özellikle ahlaki değerlerin aşındığı yerlerde, sosyal eşitsizliğe ve toplumsal huzursuzluğa yol açma ihtimali olduğunu ifade etmiştir. Aşırı turizm, fiziksel, sosyal ve çevresel bakımdan destinasyonların taşıma kapasitelerinin aşılmasıyla ortaya çıkan sorunların başında gelmektedir. Kitle turizmi paradoksal olarak sadece ekonomik katma değer üreten değil aynı zamanda sosyal ve çevresel açıdan da problemler üreten en yaygın turizm türü olarak ortaya çıkmaktadır. Aşırı turizm, arz ve talep ekseninde sektörün yapı taşlarından olan yerel topluluklar ve ziyaretçiler açısından olumsuz algıların, yaklaşımların, tutumların ve davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yapılan birçok çalışmada, aşırı turizmin yoğun olduğu bölgelerde, yerel halk ile ziyaretçiler arasındaki beşeri ilişkilere, sosyal norm ve değerlere, hassas kültürel mirasa ve kıt olan doğal kaynaklara telafi edilemeyecek kadar zarar verildiği iddia edilmektedir (Damjanović, 2021; Kara, Cele, ve Kanıgür, 2020; Peeters vd., 2021).

Damjanović'e (2021) göre, aşırı turizm, kitlesel halde yapılan yer değiştirme faaliyetlerine bağlı olarak, destinasyonların fiziksel, sosyal ve çevresel bakımdan taşıma kapasitelerinin aşılmasıyla ortaya çıkan turizmin en temel sorunlarının başında gelmektedir. Keskin ve Örgün (2015) sürdürülebilir turizm kavramı tanımları içerisinde turizmin gelecek kuşaklara aktarılması ifadesinin bulunduğunu belirtmektedir. Daly (2006) sürdürülebilir turizmin tanımını "turistik faaliyetlerin gelecek kuşaklara azalmadan aktarılması ve faydanın sağlanması" olarak yapmaktadır. Üzerinde konsensus sağlanmış bir tanım olmasa da birçok destinasyonda her geçen gün başa çıkılması daha da zor hale gelen aşırı turizm, Avrupa Parlamentosu (2018) tarafından hazırlatılan bir çalışmada turizm faaliyetleri sonucu meydana gelen fiziksel, ekolojik, sosyal, ekonomik, psikolojik ve/veya politik kapasite sınırının veya eşliğinin aşılması olarak ifade edilmiştir (Peeters vd., 2021). Bu minvalde birçok araştırmacı da benzer tanımlar ortaya koymuştur, örneğin, Butler and Dodds (2022) ile Yıldız (2020) gibi araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda, aşırı turizmi, turizm arz ve talebinde meydana gelen hızlı büyüme sonucu, turizm destinasyonlarının sahip olduğu eşsiz ekolojik kaynakların hızla tükenmesi, kültürel varlıkların aşınması ile sosyal ve ekonomik alanlarda olumsuzlukların meydana çıkması olarak tanımlamıştır. Nihayetinde turistik faaliyetlerde her geçen yıl artış gözlenmekle birlikte bu faaliyetlerin yol açtığı sosyokültürel ve çevresel sorunlar da her geçen yıl katlanarak artmaktadır (Çam ve Çelik, 2022; Kara vd., 2020).

Turizmin ekonomik verilere dayalı büyümesi ile yerel halkın turizm faaliyetlerine dair algısı arasında ters orantılı bir ilişkinin ortaya çıktığı gözlenmektedir. Son yıllarda özellikle turizmin en önde gelen ikonik merkezlerini ziyaret eden turist sayısı ve elde edilen gelir hızla artarken, yerel toplulukların turistik faaliyetlerle ilgili duyduğu memnuniyet hızla düşmektedir. Bilgiçli ve Yıldız (2022) ile Çam ve Çelik (2022) tarafından yapılan araştırmalara göre, destinasyonun doğal, psikolojik ve sosyal taşıma kapasitesinde meydana gelen aşım yerel halkın turist karşıtı eylemlerde bulunması gibi tepkilerin doğmasına neden olmaktadır.

Literatürde "overtourism" çok sayıda araştırmacı tarafından kullanılan bir kavram olsa da bunun yerine "imbalanced tourism" kavramı da sıkça kullanılmaya başlanılmıştır (Alexis, 2017). "Imbalanced tourism" ya da "dengesiz turizm" kavramı turistik destinasyonlarda meydana gelen dengesizliğe işaret etmektedir. Dengesiz turizm turistik bir bölgeye yığılma anlamını taşımaktadır. Mevcut literatürde

taşıma kapasitesiyle ilgili sorunların ele alındığı çalışmalara makro düzeyde çok az yer verildiği, destinasyonların dayanıklılığı, yerel toplumların turizmle ilgili algı, tutum ve yargılarına dair çalışmalara mikro ölçekte değinildiği görülmüştür. Özellikle, iç ve dış turizmin en önemli destinasyonlarından biri haline gelen Aydın iline bağlı Kuşadası beldesi başta olmak üzere, taşıma kapasitesi sorunlarına ilgili literatürde hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı aşırı turizme maruz kalan Kuşadası'nın sürdürülebilir kalkınma boyutlarını ortaya koymak ve yerel topluluğun aşırı turizme karşı dayanıklılığını incelemektir. Ayrıca aşırı turizmden kaynaklanan sorunların tespiti ve çözüm yolları üzerinde durularak turizm literatüründe öncü bir kaynak meydana getirmek amaçlanmıştır. Bu çalışma aşırı turizme maruz kalan yerel toplulukların dayanıklılığını ve sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerini Aydın iline bağlı Kuşadası örneği üzerinden ele almaktadır. Araştırmada Türkiye'nin kruvaziyer turizmin lideri durumundaki Kuşadası yöresinde yaşanan kitlesel turizmin neden olduğu aşırı turizm olgusu derinlemesine görüşme tekniği ile incelenmektedir. Nitel araştırma paradigmasının fenomenolojik yaklaşım deseniyle ele alınan bu çalışmada katılımcılardan yapılandırılmış görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yapılarak sistematik şekilde incelenmiştir. Veri analizi; görüşmelerin deşifre edilmesi, ön analiz sonucu kodlamaların ve anlamlarına dayalı olarak oluşturulan üst temaların alt temalara ayrılıp içerik analizi ile yorumlanmasıyla meydana getirilmiştir. Bu çalışmada özellikle Aydın iline bağlı Kuşadası beldesinde bulunan aşırı turizmin olumsuz yönleri somut ve görünür hale getirilmiş ve bu sorunlardan sorumlu kişiler saptanmıştır. Çalışma ayrıca; ilgililerin ve yöre halkının aşırı turizm hakkındaki bilinçliliğinin artırılması için çözüm önerilerinin sunulması ve neticesinde sürdürülebilir turizmin korunması, geliştirilmesi ve sonraki kuşaklara aktarılması için katkı sağlamaktadır. Böylece araştırmanın bölgede turistik faaliyetlerin salt ekonomik açıdan değil sosyokültürel ve çevresel açılardan da maksimum fayda sağlaması, zararların minimize edilerek sürdürülebilir hale dönüşmesine katkı sağlaması, özellikle aşırı turizm sorunu ile baş etmeye çalışan turistik merkezlere yol göstermesi beklenmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Turizm, son yıllarda, küresel ekonominin lokomotifini sayılabilecek büyüklükte ve etki yaratabilecek gelir üreten endüstrilerden birisi haline gelmiştir. Yapılan çok sayıda araştırmaya göre, hızla değişen dünyada, ulaşım ve iletişim araçlarındaki dönüşümlere paralel olarak daha önceleri gelir düzeyi üst seviyede olanlara hitap ettiğinden lüks olarak değerlendirilirken zamanla başta çalışan kesim olmak üzere toplumun tüm kesimlerini, özellikle elit olmayanları (Hillman, Lamont, Scherrer ve Kennelly, 2021; Milano, Novelli, ve Cheer, 2019) da kapsayan boş zamanları değerlendirme faaliyetleri kitle turizmi olarak açıklanmıştır. Turizm kalkınma planlarının uzun vadeli, rasyonel ve sürdürülebilirlik gibi kavramlardan uzak bir şekilde hazırlanmış olması özellikle kitle turizmini yoğun olarak deneyimleyen turizm merkezlerinin destinasyonları biricik kılan özelliklerinden uzaklaşmasına sebep olmaktadır (Burns, 2004; Gunn, 2004; Özkök ve Gümüş, 2009). Kitle turizminin yol açtığı sorunların başında; ekolojik dengenin bozulması, sosyal normlar ve kültürel değerlerin hızla yıpranması gibi bir takım olgusal sorunların geldiği gözlenmiştir (Özel, 2014; Özkök ve Gümüş, 2009). Bu olgusal sorunlardan birisi de -birçok önemli destinasyonun ortak sorunlarından birisi olan- aşırı turizm sorunudur (Bilgiçli ve Yıldırğan, 2022; Butler ve Dodds, 2022; Kara vd., 2020). Literatürdeki çalışmaların büyük bir bölümü turizm faaliyetlerini sadece ekonomik boyutuyla değerlendirirken kimi çalışmalar da destinasyonların altyapısı (Kurnaz ve İpar, 2020; Saraç ve Türkay, 2019) ile sosyal (Çam ve Çelik, 2022) ve kültürel taşıma kapasiteleri (Boz ve Özkan, 2019) ya da eşinin aşması boyutlarıyla ele almıştır.

Bilgiçli ve Yıldırğan'a (2022) göre aşırı turizm kavramı son yıllarda yeni bir olgu olarak yoğun biçimde karşılaşılan bir turizm sorunu şeklinde tanımlanmaktadır. Mevcut literatürde, farklı grupların belirli bir mekân ve zaman diliminde eş zamanlı olarak bulunmasından kaynaklanan bu sorun, genellikle dengesiz turizm (imbalanced tourism) olarak da adlandırılmaktadır (Peterson ve DiPietro, 2021). Son dönemlerde yoğun turistik faaliyetlerin görüldüğü bölgelerde, destinasyonun mekânsal imajının olumsuz yönde etkilendiği de araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Bununla birlikte, turistik faaliyetlerin en önemli ürünü olan doğal ve sosyo-kültürel varlıklarının da hızla önemini ve çekiciliğini yitirdiği yapılan akademik çalışmalarda belirtilmiştir. Aşırı turizm ile ilgili olarak incelenen birçok çalışmada, turistik faaliyetlerin konusu olanlara yönelik ortaya çıkan "turist nefreti" (Gül ve Shipman, 2021) ya da "Tourist-phobia", "Tourism-phobia" (Milano vd., 2019) ile turistik faaliyetlerin yol açtığı

“turist yorgunluğu” veya “turist tükenmişliği” anlamına gelen “Tourist fatigue” (Su, Cheng, ve Liu, 2024) kavramlarının yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların ana temalarını aşırı turizmin sonucunda ortaya çıkan altyapı sorunları oluşturmaktadır. Bu sorunların başında doğal kaynakların fiziksel ve niteliksel durumunu etkileyen sorunların -örneğin havanın, suyun ve toprağın kirlenmesinin, trafik sorunlarının- ortaya çıkması şeklinde belirtilmiştir. Sosyal perspektiften işlenen çalışma konularından bazıları ise aşırı turizmin hayat pahalılığını, gelir dağılımındaki adaletsizliği, emlak fiyatlarının artıp insanların doğup büyüdükleri yerlerden taşınmak zorunda kalmalarını irdeleyen çalışmalardan oluşmaktadır. Son olarak, kültürel açıdan incelenen makalelerde ise aşırı turizmin yaşandığı yörelerin otantik değerlerinin, yapısının ve dokusunun hızla aşınması gibi temel sorunların altında yatan sebepler incelenmiştir (Alexis, 2017; Butler ve Dodds, 2022; Damnjanović, 2021). Aşırı turizmin en önemli olumsuz sonuçlarının yerel halk ile ziyaretçilerin birbirlerine karşı tepkisel bir tutum ve davranış içine girdiği iddia edilmektedir (Çolak, Kiper, ve Batman, 2020). Kısaca, birçok araştırma aşırı turizmin yöre halkının var olan mevcut düzenini bozan ve ziyaretçilere karşı kin ve nefret duygularını açığa çıkaran bir turizm hareketine dönüştüğünü belirtmektedir (Çam ve Çelik, 2022; Milano, Novelli, ve Cheer, 2019; Su, Cheng, ve Liu, 2024).

Aşırı turizm hem küresel bağlamda hem de Türkiye özelinde, ülkelerin gelişmişlik seviyesinden bağımsız bir şekilde ortaya çıkan ve kontrol etmekte oldukça zorlanılan sorunların başında gelmektedir. Turizm faaliyetlerinin en yoğun olarak görüldüğü Paris, New York, Dubai, Barselona ve Venedik gibi şehirlerde yaşanan aşırı turist yoğunluğuna, aşırı turizm sorununa karşı etkili bir çözüm planı geliştirilmekte zorluk çekilmektedir. Avrupa dışında Tayland, Maya Riviera'sı ve Filipinler'deki Boracay gibi destinasyonlar aşırı turizme maruz kalmaktadır (Phi, 2020). Türkiye literatüründe yeni bir kavram şeklinde ortaya çıkmasına rağmen pek çok destinasyonun aşırı turizm bölgesi olarak nitelendirildiği görülmektedir. Kapadokya Bölgesi (Eren ve Bozkurt, 2020), Akyaka (Kurnaz ve İpar, 2020), Bodrum (Yumuk ve Altıntaş, 2019), Pamukkale (Çetinoğlu ve Uygur, 2020), Foça (Yıldız, 2020), İstanbul (Özkan ve Çakmak, 2023) ve Bozcaada (Kurt, 2021) genellikle aşırı turizmin görüldüğü bölgeler olarak gösterilmiştir.

Literatürdeki çalışmalar, aşırı turizm faaliyetlerine maruz kalan destinasyonlarda çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan bir takım olumsuz gelişmelerin hızla arttığına dair tespitler yapmaktadır (Alexis, 2017; Çolak et vd., 2020; Damnjanović, 2021). Aşırı turizm faaliyetleri destinasyonun altyapı işleyişinde çeşitli aksamalar meydana getirebilmektedir. Bölgenin sahip olduğu altyapı potansiyeli aşırı turizme bağlı olarak ortaya çıkan yetersiz altyapı sorunundan dolayı, destinasyonların sürekli yenilenmesi ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Bu durum yerel halkın yaşam kalitesini düşürmekte ve destinasyonların kendisine ait doğal, kültürel ve beşeri varlıklarının daha hızlı bir şekilde kalmasına ve günlük yaşamı aksatan sonuçların oluşmasına neden olmaktadır (Yıldız, 2020).

Aşırı turizme bağlı olarak yerel halkın esenlik hali de olumsuz yönde etkilenmektedir. Yerel halkın ziyaretçi fazlalığından dolayı bir yandan yaşam kalitesinin düştüğü diğer yandan psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmakta olduğu birçok araştırma tarafından iddia edilmiştir (Damnjanović, 2021; Türker, Selçuk, ve Özyıldırım, 2016; Yumuk ve Altıntaş, 2019). Yoğun ses, hava kirliliği, su kirliliği bulunan bölgelerde yerel halk hastalıklarla karşı karşıya gelebilmektedir. Bulaşıcı hastalıklar aşırı turizm sebebi ile daha hızlı yayılabilmektedir. Aynı zamanda bölgelerde bulunan sağlık kuruluşları sayısındaki yetersizlik de bölge halkının tedavi olamayıp sağlık sorunları yaşamasına neden olabilmektedir (Çam ve Çelik, 2022).

Aşırı turizme maruz kalan bölgelerin sosyo-kültürel normlarında dejenerasyon, kültürel değerlerinde ise ciddi bir yozlaşma ve erozyon gibi sorunlar görülmektedir. Gelenek ve göreneklerin farklılığı yöre halkı ile turistler arasında direkt ya da dolaylı olarak olumsuz etkiler bırakmakta olup bu etkilerin halk ile ziyaretçiler arasında memnuniyetsizlik ve hoşnutsuzluğa yol açtığı tespit edilmiştir (Kurnaz ve İpar, 2020; Türker vd., 2016). Buna ek olarak destinasyonda farklı kültürlerin bir araya gelmesi ve kültürel temaslarda bulunması turistik bölgede yaşayan halkın kültürel anlamda farklılık yaşamasına ve değişime uğramasına neden olmaktadır (Bilgiçli ve Yıldırım, 2022; Kurnaz ve İpar, 2020). Aşırı turizm kaynaklı sorunlardan bir diğeri de kültürel erozyon olarak adlandırılan yerelin kendi kültürel değerlerini muhafaza edememesi ve ötekileşme sorunu yaşamasıdır.

Bazı araştırmalar aşırı turizmin en önemli sebeplerinden birisinin destinasyonların ekonomik kalkınma aracı olarak turistik aktivitelere bağımlı hale gelmesi olduğunu göstermektedir (Yuce, 2025). Kısa vadeli turizme dayalı kalkınma politikaları çerçevesinde hazırlanan turizm ana planlarının sadece turizm odaklı büyüme, gelişme amaçlarının da aşırı turizm üzerinde etkisi olduğu literatürdeki çok sayıdaki araştırmada belirtilmektedir (Alipour, 1996; Milano vd., 2019; Yuce, 2025). Turizm, diğer sektörlerle bir araya geldiğinde yerel halkın mutluluğu üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Ancak, ekonomik kalkınma öncelikle uluslararası turizme dayandığında, yerel halkın refahı üzerinde olumsuz bir etki yarattığı görülmektedir (Dredge, Jenkins, ve Whitford, 2016).

Teknolojik gelişmelerin etkisi ve turizm faaliyetlerine ilgi duyan bireylerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum, turistik bölgelere ulaşım kapasitelerinin aşılmasına ve bu bölgelerdeki konaklama ve yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması için alternatif çözümlerin hızla yaygınlaşmasına yol açmaktadır (Simancas Cruz ve Peñarrubia Zaragoza, 2019). Bu nedenle, başta sahil bölgelerinde olmak üzere destinasyonların önemli coğrafik alanlarında aşırı yapılaşmanın bir başka deyişle betonlaşmanın meydana geldiği görülmektedir (Çalık ve Akgün, 2019). Bununla birlikte hızla gelişen dijital dönüşümlere paralel olarak ziyaretçi profillerinin de hızlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Özellikle sosyal medyanın etkisi ile belirli merkezlerde festival gibi kitlesel harekete dayalı turistik faaliyetler yaygınlaşmaktadır (Doe, Preko, Akroful, ve Okai-Anderson, 2022).

Festivaller bir destinasyonun tanıtılması, sosyal ve kültürel etkileşimlerin sağlanması ve yerel ekonomiye katkı sunması bakımından en önemli turizm etkinliklerinin başında gelmektedir (Saçlı, 2020). Rio Karnavalı, Hollanda'da Lale Festivali, Japonya'da Sakura Festivallerine yüzbinlerce ziyaretçi gitmekte ve bu kitlesel etkinliklerin ardından çevresel, sosyal ve kültürel sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Destinasyonların fiziksel kapasitesinin aşılmasına bağlı olarak birçok destinasyonda benzer sorunların ortaya çıktığı görülmektedir (Özgürel ve Yılmaz, 2021). Cunha (2019) gibi birçok araştırmacı tarafından yapılan araştırmalara göre, yoğun ziyaretçi akışının görüldüğü Rio veya Venedik karnavalları başta çevre olmak üzere yerel toplulukların üzerinde ciddi sosyal ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ülke ekonomisine katkı sağlanırken bölgenin diğer sektörlerinin de büyümesine imkan tanımaktadır.

Turistik bölgenin aşırı turizme dayanıklılığı destinasyonun turizmden nasıl etkilendiğine göre değişmektedir (Guo, Zhang, Zhang ve Zheng, 2018). Bu etki destinasyonda gelişme ya da gerileme yaratabilmektedir. Yerel halkın üzerinde oluşan bu etki bölge halkının turizm dayanıklılığına göre farklılık göstermektedir. Yerel halkın dayanıklılık seviyesi bölgenin sürdürülebilirlik politikaları bir başka deyişle ekonomik, sosyal, kültürel ve ekolojik boyutlarıyla ilintili olmaktadır (Cheung ve Li, 2019). Yerel yönetimlerin de bölge halkının turizm dayanıklılığına karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar yerine getirilmediği takdirde halkın dayanıklılık seviyesinde düşüş meydana gelmektedir (Ayazlar, 2017; Cheer, Milano ve Novelli, 2019). Yerel bölgelerin ekonomik seviyesini yükseltmesi ve halkın refah seviyesinde meydana gelen yükselme, yerel bölgelerin turizm dayanıklılığını ve sağlığını olumlu yönde etkilemektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırma aşırı turizme maruz kalan Kuşadası'nın sürdürülebilir kalkınma boyutlarını ortaya koymak ve yerel topluluğun aşırı turizme karşı dayanıklılığını nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde fenomenolojik desen benimsenerek yürütülmüştür. Nitel araştırma, nicel araştırmanın tersine, bireylerin bilgi, birikim, duygu, düşünce ve araştırma konusuna dair içgörülerini sorgulama yoluyla ortaya çıkarıp olguları anlama çabasıdır. Fenomenoloji desenin bu çalışmada benimsenmiş olmasının en önemli sebebi ise yerel toplumların aşırı turizm olgusuna dair tecrübelerini, algılarını ve aşırı turizme dair yükledikleri anlamı ortaya çıkarmaktır. Derinlemesine görüşme tekniği kişinin bilgi, deneyim ve gözlemlerini en iyi yansıtan veri toplama araçlarından birisidir (Tekin ve Tekin, 2006). Derinlemesine görüşme görüşülen kişilerin duygu, düşünce, deneyim, yaşam tarzı, eleştiri gibi tepkilerini anlamak için kullanılacak en etkileşimli araştırma tekniği olarak değerlendirilmektedir (Legard, Keegan, ve Ward, 2003). Araştırmada veriler amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak derinlemesine görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmada cinsiyet eşitliğini sağlamak için, nüfusu/evreni temsil eden örneklem %50 kadın ve %50 erkek katılımcıyı içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Katılımcılardan gelen yanıtların doygunluğa ulaşması nedeniyle görüşülen kişi sayısı 10 ile sınırlandırılmıştır. Türkiye'de aşırı turizmi

konu alan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları incelendiğinde Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Tez Merkezi resmi sitesi üzerinden aşırı turizm anahtar kelimesi ile yapılan taramada 5'i yüksek lisans 2'si doktora tezi olmak üzere toplamda 7 adet çalışmaya erişilmiştir. Araştırma kapsamında yerli ve yabancı çalışmalardan en güncel olan ilk 5 çalışma incelenmiştir. Uluslararası akademik çalışmalara erişmek için Web of Science veri tabanında over-tourism anahtar kelimesi ile tarama yapılmış ve burada en fazla atıf alan ilk 5 çalışma baz alınmıştır. Veriler görüşmelerin deşifre edilmesi sonrasında klasik içerik analizi ile kategoriler çerçevesinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

Çalışmada üç temel araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Bunlar sırasıyla;

1. Kuşadası'ndaki aşırı turizmin zararlarının önlenmesi için ne gibi çalışmalar yürütülebilir ve kimler sorumluluk almalıdır?
2. Kuşadası'nda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için yerel halkın katkıları neler olabilir ve yerel dayanıklılık için neler yapılabilir?
3. Kuşadası'nda yaşayan bireyler turizmle ilgili sorunları ele almak için hangi stratejileri kullanabilir ve bu stratejiler sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına nasıl katkıda bulunabilir?

4. BULGULAR

Yapılan görüşmelerin kayıtlarının çözümlenmesinin ardından veriler içerik analiziyle incelenerek temalar belirtilerek akabinde alt temalar kategorik olarak sınıflandırılmıştır. Yerel toplulukların aşırı turizme karşı algılarını, düşüncelerini, deneyimlerini ve önerilerini derinlemesine inceleyerek mevcut durum ortaya konmuştur. Bu bağlamda, demografik bilgi başta olmak üzere; *aşırı turizm faaliyetleri, yerel dayanıklılık, sürdürülebilir turizm, aşırı turizm, turizm faaliyeti, olumlu olumsuz etkiler yerel kültüre etki, sosyal çevresel ekonomik değerlendirme, yerel kaynaklara etki, sürdürülebilir kalkınma, çözüm önerileri ve nihayet, sorunlarla başa çıkma stratejileri* gibi temalar ortaya konulmuştur. Ancak çalışmanın amacı, kapsamı ve konuya yaklaşımı göz önünde bulundurularak; temalar Aşırı turizm Faaliyetleri, Olumlu-Olumsuz Etkiler, Sorumlular, Sürdürülebilir Kalkınma Çalışmaları ve Çözüm Önerileri temel kategorileri şeklinde daraltılmıştır.

4.1 Katılımcı Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de gösterilmektedir. Araştırmada 5 kadın, 5 erkek olmak üzere toplamda 10 kişi ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 5'inin medeni durumu evli 5'inin ise bekarıdır. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde 3'ünün turist rehberi, 2'sinin öğretmen, 2'sinin emekli, 1'inin otel sahibi olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 1'i gelir seviyesini yüksek, 1'i düşük olarak nitelerken diğer 8 katılımcı gelir seviyesini orta şeklinde tanımlamaktadır. Katılımcıların Kuşadası bölgesinde oturma süreleri en fazla 57 yıl, en az 3 yıl, genel ortalama ise 18,5 yıl olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların tamamı sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmektedir.

Tablo 1. Katılımcı Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Meslek	Gelir	Hane Halkı Sayısı	İkamet Süresi
K1	25	Kadın	Bekar	Yüksek Lisans	Rehber	Orta	4	25
K2	26	Erkek	Bekar	Lisans	Mobilyacı	Orta	3	26
K3	29	Erkek	Bekar	Lisans	Rehber	Orta	3	11
K4	30	Erkek	Bekar	Lisans	Rehber	Orta	4	3
K6	37	Erkek	Evli	Lisans	Rehber ve Operasyon Müdürü	Orta	2	5,5
K7	39	Kadın	Bekar	Lisans	Öğretmen	Orta	1	20
K8	52	Erkek	Evli	Lisans	Otel Sahibi	Yüksek	4	14
K9	53	Kadın	Evli	Yüksek Okul	Emekli Polis	Orta	4	19
K10	57	Kadın	Evli	Lise	Emekli Esnaf	Orta	1	57

4.2 Aşırı Turizm Tanımına İlişkin Bulgular

Katılımcılardan ilk olarak aşırı turizm kavramını değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcılar genel olarak aşırı turizm kavramını kente akın etme, fazla turizm, turist kapasitesinin aşılması, turist yoğunluğu, bölgeye talebin fazla olması, yüksek turizm faaliyeti, turist kapasitesinin aşılması sözcükleri ile ifade etmişlerdir.

Tablo 2'ye göre katılımcıların büyük çoğunluğu aşırı turizmi turist yoğunluğu ve fazla turizm kavramları ile tanımlamaktadır. K1 aşırı turizmi “*Overturizm*’i. Milyonlarca turistin kentlere, ülkeye akın etmesidir.” olarak tanımlamıştır. K6 ise aşırı turizmi, “*Haddinden fazla bölgeye olan talep diyebiliriz. Yüksek turistik faaliyet.*” olarak açıklamıştır.

K8 ise “*Aşırı turizm bir destinasyona fazla sayıda yabancı ziyaretçi gelmesidir. Buna turist yoğunluğu diyebiliriz.*” diyerek aşırı turizmi kalabalıklardan oluşan bir yığın olarak nitelendirmiştir. K4’ aşırı turizm tanımını “*Kapasitenin üstünde veya kapasitenin üst sınırına yakın turizm faaliyeti demek olabilir*” şeklinde açıklamaya çalışmıştır. Kısaca, katılımcıların sürdürülebilirlik kavramına ilişkin tanımları ise birbirinden farklılık gösterse de aşırı turizm kavramını bir kapasitenin aşımı minvalinde tanımlamışlardır.

Tablo 2: Tanım Teması Aşırı Turizm Kategorisine İlişkin Bulgular

Kategori	Kodlamalar	Katılımcılar										
		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
TANIM	Aşırı turizm	Kente Akın Etme	X									
		Fazla Turizm		X	X		X					
		Turist Kapasitesinin Aşılması				X			X			
		Turist Yoğunluğu				X				X	X	X
		Yüksek Turistik Faaliyet						X				

4.3 Yerel Halka Göre Aşırı Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkilerine İlişkin Bulgular

Tablo 3’de katılımcılardan aşırı turizmin Kuşadası bölgesinde yarattığı olumlu ve olumsuz durumları değerlendirilmiştir. Katılımcılar, Kuşadası’nda *aşırı turizmin olumlu etkilerini; ekonomik katkı, istihdam, yatırım, kültürel etkileşim ve döviz girdisi* kavramları ile ifade etmişlerdir. Kuşadası’nda aşırı turizmin olumsuz etkilerini açıklarken ise *kalabalıklaşma, çevre kirliliği, altyapı sorunu, trafik sorunu, olumsuz psikoloji, kültürel yozlaşma, aşırı fiyatlandırma, denetimsizlik, çarpık kentleşme* şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 3: Kuşadası’nda Aşırı Turizmin Olumlu- Olumsuz Etkilerine İlişkin Bulgular

	Kategori	Kodlar	Katılımcılar										
			K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
AŞIRI TURİZM FAALİYETLERİ	Olumlu Etkiler	Ekonomik Katkı			X	X	X	X	X	X	X	X	X
		İstihdam		X	X		X						
		Yerel Ürün Tanıtımı	X				X		X	X			
		Yatırım	X	X			X						
		Kültürel Etkileşim				X			X				
		Döviz Girdisi	X										
	Olumsuz Etkiler	Kalabalıklaşma	X		X		X	X	X			X	
		Çevre Kirliliği	X		X	X	X	X	X				
		Altyapı Sorunu		X		X	X		X	X			
		Trafik Sorunu			X		X	X	X	X			
		Olumsuz Psikolojik										X	X
		Kültürel Yozlaşma					X	X				X	
		Aşırı Fiyatlandırma							X	X	X	X	
		Denetimsizlik						X		X			

Katılımcılar Kuşadası bölgesinde aşırı turizmin olumsuz etkilerini olumlu etkilerinden daha fazla gördüklerini ifade etmektedir. Aşırı turizmin en fazla olumlu görülen etkileri ekonomik katkı, döviz girdisi, yerel ürün tanıtımı, istihdam artışı ve yatırım artışı olarak nitelendirilmektedir. K9 aşırı turizmin en önemli olumlu yanının ekonomik katkı olduğunu “(bölge) *Esnafından da duydum. Hatta şunu anlatıyorlardı. Valizlerle para götürmüşler evlerine. Öyle bir gelir elde etmişler ki turizmden çok para kazanmışlar.*” cümleleri ile ifade etmektedir.

K5 turizm faaliyetlerinin gelişmesine paralel olarak Kuşadası’nda her kesimin kendi çapında turizmden gelir elde etme faaliyetlerin çeşitlendiğini belirtmişlerdir. Örneğin, “*Aşırı turizmde mesela yalnızca işletme sahipleri değil halkın da bence çok fazla Kuşadası’nda etkin rol oynadığını gördüm. Ne bileyim işte birisi pişirdiğini getiriyor, plajlarda satabiliyor ya da evindeki sandalyeyi şezlongu, şemsiyeyi kiralayan yerel halk da gördüm. Halkın da kazancı olduğunu düşünüyorum*” Açıklamaya çalışmışlardır.

K1 ise “*Aşırı turizmin olumlu yönleri bence ülkeye döviz girdisi olabilir, ekonomik açıdan katkıları olabilir ya da bizim sosyal olarak, kültürel olarak kendimizi tanıtmamız olabilir.*” sözü ile aşırı turizmin bölgeye döviz girdisi sağladığını ve kültürel tanıtım imkânı bulundurduğunu dile getirmiştir.

K2 de aşırı turizmin bölgede yaşayan halk için istihdam imkanı oluşturduğunu “KOBİ ve ticari düzeyde olumlu yönü çok. Örneğin istihdam sağlıyor” şeklinde yorumlamıştır.

Katılımcıların görüşleri olumlu yönleri bulunmasına rağmen aşırı turizmin Kuşadası için büyük tehdit oluşturduğu yönünde de görüşleri dile getirmişlerdir. Örneğin, K8 aşırı turizmin bölgeye ve bölge halkına yönelik birçok olumsuz yön bulundurduğunu “Altyapı olmadığı gibi mesela şöyle söyleyeyim ben size sahil kenarını su basabiliyor. Aşırı yağmurlardan. Fiyatlar hakeza ona istinaden çevre ilçelere içeriye doğru gittiğiniz zaman 3 - 4 katı yükseklikte aşırı pahalılık. Buna ilaveten bir de trafik eklenince içinden çıkmaz bir hal alıyor” şeklinde ifade etmiştir.

K5 ise aşırı turizm sebebiyle Kuşadası’nda kültür çatışmasının meydana geldiğini “Olumsuz yönlerinin tabii ki daha fazla olduğunu düşünüyorum. Halkın mesela çok fazla kozmopolit olduğunu söyleyebilirim. Çünkü bu insanların ve kültürleri farklı farklı. O yüzden zaman zaman bir çatışma meydana gelebiliyor. Çünkü o insanın kültürüyle ve bizim Kuşadası’ndaki insanların kültürü aynı olmuyor.” cümleleri ile ifade etmektedir.

K7 aşırı turizmin olumsuz yönlerinin Kuşadası’na verdiği zararı;

“Trafik sorunu çok fazla maalesef. Yapılaşma çok fazla. Su kaynaklarının maalesef yerel halka yetmemesi, üstüne üstlük ve nüfusun neredeyse üç katlaması yazın kaynaklarını çok olumsuz etkiliyor. Yerel halkın kaynaklara ulaşması yönünde olumsuz durumlar yaratabiliyor. Hava kirliliği de aynı şekilde. Şu bile olabilir, yani düşünürsek 5 yıldızlı otellerde israf çok olduğu için ekonomik olarak kayıp da olduğunu düşünürsek. Çünkü 7/24 her yerde yenilip içiliyor ama baktığımız zaman çok fazla yemek artığı oluyor. Bence ekonomik olarak da çevresel olarak da zararlı 5 yıldızlı otellerin bu hizmeti turist çekmek için yapılabilir ama. İsrafi da arttırdığını düşünüyorum, olumsuz olarak. Başka tabii de kanalizasyon sistemi, altyapı bunları da. Kuşadası’nda, çünkü lağım kokusu olabiliyor bazen. Maalesef bunların da olumsuz yansıdığını düşünüyorum. Kaynaklar yetersiz, gelen kişi çok fazla, kullanan kişi çok fazla.” yorumu ile dile getirmiştir.

Katılımcıların tamamı Kuşadası’nda aşırı turizmin çok sayıda olumsuzluğa yol açtığı konusunda görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte, aşırı turizmin olumlu yönlerinin de bulunduğu ifade edilmiştir.

4.4 Sürdürülebilir Kalkınmada Sorumlu Kişi, Kurum ve Kuruluşlar

Tablo 4 katılımcıların aşırı turizme karşı Kuşadası’nda sorumluluk alması gereken kişi, kurum ve kuruluşları göstermektedir. Katılımcılar yerel dayanıklılığın sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için hangi kişi, kurum ve kuruluşlara sorumluluk düştüğüne dair düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Katılımcılara göre, sürdürülebilir bir kalkınma için öncelikle, belediyelerin daha aktif ve etkili bir faaliyet göstermesi gerektiği üzerinde tam bir görüş birliğinde bulunmuşlardır. İkinci sırada ise turizm işletmeleri gelmektedir. On katılımcıdan yedisi turistik faaliyet içerisinde yer alan tüm işletmelerin sorumluluk bilinci ve farkındalık ile sürdürülebilir kalkınmaya önem göstermeleri gerektiğini dile getirmiştir. Dört katılımcı ise mevcut kaynakların devamlılığın sağlamada sorumluluk alması gereken kurum olarak STK’lar olduğunu ifade etmişlerdir. Üç katılımcı ise Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Merkezi Yönetime büyük görev düştüğünü belirtmiştir. Sadece iki katılımcı tarafından, sürdürülebilir kalkınma için yerli halk, kaymakamlık ve meclis üyelerine sorumlulukla hareket etmeleri gerektiğini beyan etmişlerdir.

Tablo 4: Sürdürülebilir kalkınmada sorumluluk sahipleri

Kategori	Kodlar	Katılımcılar										
		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
YEREL DAYANIKLILIK	Sorumlular	Kültür ve Turizm Bakanlığı	X					X	X			
		Belediye	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Turizm İşletmeleri	X	X		X	X		X	X	X	
		Meclis Üyeleri	X	X								

Merkezi Yönetim	X	X	X
Yerel Halk	X	X	
Kaymakamlık	X		X
STK'lar	X	X	X

K1 aşırı turizmin sürdürülebilir kalkınma haline gelmesinde sorumlu gördüğü kişi, kurum ve kuruluşları “Aslında en başta bunu Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan tutun da belediyenin yaklaşımları olabilir. Aynı zamanda da bizlerin turizmcilerin de yardımlarıyla olabilir.” ifadesi ile açıklamıştır.

K2’de “Burada oyuna belediye başkanları, meclis üyeleri, büyük firma ve büyük sermaye sahipleri, Aydın il Başkanlıkları ve aynı zamanda devlet büyüklerinin işe el atması lazım. Ona göre şehri yeniden planlayıp, yeniden ticari yapıyı oluşturmak lazım.” diyerek sorumluluk alması gereken kişi, kurum ve kuruluşları işaret etmiştir.

K3 “Bu sorumluluk yerel yönetimin diyebiliriz. Yerli halk, sadece yerel yönetim değil, yerli halk, bunlar. Yani sorumluluk alabilir.” sözleri ile aşırı turizme karşı Kuşadası’nda sorumluluk alması gereken kişi, kurum ve kuruluşları belirtmektedir. K10’da “Sivil toplum örgütleri bence çok önemli. Bana göre devletimize de büyük görevler düşüyor. Bir kaymakamlığın bütçe hazırlaması lazım. Belediye başkanları, kaymakamlar.” cümlelerini sıralayarak sorumlu gördüğü ve sorumluluk alması gerektiğini düşündüğü kişi, kurum ve kuruluşları ifade etmiştir.

K8; “Belediyeler. Belediyeler başka şey değil. Belediyenin planlı şekilde hareket etmesi gerekiyor. Buradaki yoğunlaşmanın azaltılması gerekiyor. Belki biraz. Yayılması gerekiyor. Mevcut yapılara bir şey diyemiyoruz. Ama yapılacak olan yeni inşaatların belli bir noktada daraltılması, azaltılması gerekiyor. Dağ, bayır, tepe her taraf bina doldu. Eğer bu yapılırsa bunun karşılığında ağaç dikilmesi gerekir. Ama ağaç dikmeyi bırakın ağaçları kesiyorlar. Onlar da yok oluyor. Ondan sonra yok aşırı sıcak, yok şöyle bir trafik, yok böyle bir kalabalık yani belediyelerin bu konuya el atması lazım. Belediyelerin bu konuda biraz dur demesi lazım. İmar konusunda.” yorumu ile Kuşadası’nda sorumluluk alması gerekenleri beyan etmiştir.

Katılımcılar Kuşadası’nda kimlerin sorumluluk alması ve sorumlu olduğu konusunda çeşitli cevaplar vermiştir. Yerli halkın da Kuşadası’nda meydana gelen aşırı turizm faaliyetinde sorumlu olduğu ve sorumluluk alabileceği düşünülmüştür.

4.5 Yerel Dayanıklılığın Artırılmasına İlişkin Bulgular

Yerel Dayanıklılığın Artırılması kategorisi katılımcıların verdiği cevaplara göre: halkın bilinçlendirilmesi, turistik çeşitliliğin artırılması, altyapı çalışmalarının geliştirilmesi, aşırı fiyatlandırma denetimi, yerel tesislerin desteklenmesi, psikolojik seminerlerin düzenlenmesi, restorasyon çalışması, şehir planlaması olmak üzere toplamda 8 kod içermiştir.

Tablo 5. Dayanıklılığın artırılması kategorisine ilişkin bulgular

Kategori	Kodlar	Katılımcılar										
		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
YEREL DAYANIKLILIK	Dayanıklılığın Artırılması	Halkın Bilinçlendirilmesi	X		X				X	X		
		Turistik Çeşitliliğin Artırılması		X				X				
		Altyapı Çalışmalarının Geliştirilmesi				X						
		Aşırı Fiyatlandırma Denetimi				X						
		Yerel Tesislerin Desteklenmesi					X	X	X			

Psikolojik Seminerlerin Düzenlenmesi	X	
Restorasyon Çalışması		X
Şehir Planlaması	X	X

Tablo 5’de görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu Kuşadası bölgesinde yerel dayanıklılığın artırılması için gerçekleştirilebilecek çalışmaları *halkın bilinçlendirilmesi, yerel tesislerin desteklemesi, şehir planlaması ve turist çeşitliliğinin artırılması* olarak ifade edilmiştir.

K3 yerel topluluğun dayanıklılığına yönelik gerçekleştirilebilecek faaliyetleri “*Yani yerel halkın turizm sektöründe çalışıp istihdam edilmesi diyelim. Yani çalışılması. Böylece hem gelir dağılımı daha adil hale gelir, yerel halkın ekonomik olarak daha dayanıklı olması sağlanır. İnsanların turizm konusunda, yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi, eğitim alması.*” cümleleri ile belirtmiştir. K6 yerel dayanıklılığın artırılması için şu sözleri kullanmıştır.

“*Yerel halkın aşırı turizme dayanıklı olması için neler yapılabilir. Turizm harici gelir alternatifleri değerlendirilebilir. Burası aynı zamanda bir tarım bölgesi. Ege bölgesi, Söke Ovası yani ciddi dünyada da hatırı sayılır bir bölge bence. Turizm harici gelir alternatifleri değerlendirilmelidir. Ya da harici gelir alternatifleri turizmle bağdaştırılmalıdır. Burada incir yetişiyor güzel, şeftali, nar zeytincilik var, şarap üretimi var. Biraz ilgi buraya kaydırılmalıdır. Bunda da tabii çevreye duyarlı bir şekilde yapmamız gerekiyor ama sürekli sularımız da kirleniyor tarım da etkileniyor. Hepsi birbirinin bileşeni aslında eko turizm, gastro turizm gibi turizmin alt dalları özendirilmelidir. Sadece Efes Meryem Ana, deniz, kum, güneşten ziyade turizmi yanında ekoturizm, gastroturizm de özendirilmelidir. Böylece alternatifler yaratarak aşırı turizme dayanıklı hale gelebiliriz diye düşünüyorum.*” diyerek düşüncelerini dile getirmiştir.

K8 yerel halkın dayanıklılığı için yapılabilecek çalışmayı “*Yapılanmanın daha düzgün olması lazım. Şehirleşme planına uygun olsalar çözüm bulma üretmeleri gerekiyor.*” cümlesi ile açıklamıştır.

K7 yerel dayanıklılığın artırılmasına yönelik çalışmaları “*Psikolojik seminerler. Dediğim gibi bir kere problem çözme becerileri olan bir toplum olmak. Daha çok yakınmak yerine de taşın altına elini koyan bireysel sorumluluk alabilen bireylerimiz olmalı. Başkasından pasif değil ama aktif olmamız gerekiyor. Ekonomik olarak yerel tesisler daha çok desteklenebilir.*” ifadesi ile yorumlamıştır.

K4 ise Kuşadası’nda yerel topluluğun dayanıklılığının artırılması için “*Bu noktada bence biraz iş belediyeye düşüyor. Hem altyapı çalışmaları hem de fiyat denetleme gibi zabıta gibi kurumları kullanmaları ve aynı zamanda da yerel halkı turiste ezdirmemeleri gibi turist geldiğinde özel bir şeyler olmadığını, bence turistin de misafir olduğunu gösterebilmek adına belediyeye çok iş düştüğünü düşünüyorum.*” cümlelerini kullanmıştır. K10’da yerel dayanıklılığın artırılması için restorasyon çalışmalarının sürdürülmesi gerektiğini “*Mesela bizim burada İkioluklu denen bir mahallemiz var. Orada eski yapıların evlerin olduğu yer. Bu Mübadil Derneği orda bir yapı mesela zamanında ziyarete bağışlanmış oranın ev sahibi. Orayı restore etmişti yani.*” cümleleri ile ifade etmiştir.

Katılımcılar Kuşadası bölgesinin aşırı turizme karşı yerel dayanıklılığının artırılması için birçok yöntem dile getirmiştir. Katılımcılar Kuşadası bölgesinde aşırı turizmin olumsuzluklarına ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik öneriler de sunmuştur.

4.6 Aşırı turizm Olumsuz Etkilerinin Önlenmesi ve Sürdürülebilir Turizmin Sağlanmasına İlişkin Bulgular

Katılımcılar aşırı turizmin olumsuz etkilerinin önlenmesi ve sürdürülebilir turizmin sağlanması adına önerileri genel olarak aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların çözüm önerileri kategorisine ilişkin bulgular

Tema	Kategori	Kodlar	Katılımcılar										
			K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	
TURİZMDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	Çözüm Önerileri	Festival Düzenlenmesi	X				X						
		Şehir Planlaması		X	X					X			
		Turizmin Çeşitlendirilmesi		X	X								
		Altyapının Geliştirilmesi				X							
		Tarihi Kültürel Miras Korunması				X							
		Halkın Bilinçlendirilmesi			X	X	X	X	X		X	X	X
		Sivil Toplum Kuruluşlarının Artırılması					X			X		X	
		Merkez ve Yerel Yönetim İş birliği						X		X	X	X	

Tablo 6 aşırı turizmin zararlarına karşı katılımcıların sıraladığı sürdürülebilir kalkınmayı hazırlayan çözüm önerilerini göstermektedir. Katılımcılar genel olarak *festival düzenlenmesi*, *şehir planlaması*, *turizmin çeşitlendirilmesi*, *altyapının geliştirilmesi*, *tarihi kültürel miras korunması*, *halkın bilinçlendirilmesi*, *sivil toplum kuruluşlarının artırılması*, *merkez ve yerel yönetim iş birliği çerçevesinde* yanıtlar vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu aşırı turizmin zararlarına karşı alınabilecek en önemli çözümün *halkın bilinçlendirilmesi* olduğunu savunmaktadır. Ayrıca katılımcılar *merkez ve yerel yönetim iş birliği* içerisinde çalışmasını da bir çözüm önerisi olarak görmektedir. Katılımcılara göre, *sivil toplum kuruluşlarının artırılması* da çözüme ulaştıran faktörlerden biri olmaktadır. Katılımcıların yoğun olarak verdiği cevaplar arasında *Şehir Planlaması*' da çözüm önerilerinden sayılmaktadır.

K5 Kuşadası'nın turizmde sürdürülebilir kalkınma meydana getirebilmesi için *"Yatırımların halk için kullanılması bölgeyi daha çok kalkındırır ve halkın da hani turistik faaliyetlere daha olumlu bakmasını sağlar. Bu durum geleneksel ürünlerin, adetlerin, geleneklerin, göreneklerin daha fazla mesela ortaya çıktığı etkinliklerin düzenlenmesi yine bölgeye faydalı kalkındırma inşa edebilir."* ifadelerini kullanmıştır.

K4 sürdürülebilir turizmin sağlanabilmesi ve kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için, *"Hem altyapı çalışmaları hem de fiyat denetleme gibi zabita gibi kurumları kullanmaları ve aynı zamanda da yerel halkı turiste ezdirmemeleri gibi. Turist geldiğinde özel bir şeyler olmadığını, bence turist de misafir olduğunu gösterebilmek adına belediyeye çok iş düştüğünü düşünüyorum."* cümlelerini sıralamıştır.

K3 *"Yani yerel halkın turizm sektöründe çalışıp istihdam edilmesi diyelim. Yani çalışılması. Böylece hem gelir dağılımı daha adil hale gelir, yerel halkın ekonomik olarak daha dayanıklı olması sağlanır. İnsanların turizm konusunda, yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi, eğitim alması."* diyerek Kuşadası'nda turizmde sürdürülebilir kalkınmanın inşa edilmesi için yapılabilecek önerileri dile getirmiştir.

K6' da sürdürülebilir kalkınma içeren bir turizmin Kuşadası'nda gerçekleştirilebilmesi için önerilerini; *"Dediğim gibi Kuşadası belediyesi, kaymakamlık ilçenin otelleri seyahat acentaları ileri gelenleri STK'ları herkes sorumluluk almalıdır."* ifadeleri ile açıklamıştır.

K8 ise sürdürülebilir turizm önerisini *"Yapılanmanın daha düzgün olması lazım. Şehirleşme planına uygun olsalar çözüm bulma üretmeleri gerekiyor."* sözleri ile dile getirmiştir. Kuşadası'nda yaşayan katılımcılar bölgede sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için birçok öneri sıralamıştır. Bu önerilerin bir kısmı uzun vadeliyken bir kısmı ise kısa vadede gerçekleştirilebilecek faaliyetler

olmaktadır. Katılımcılar son olarak Kuşadası bölgesinin turizm faaliyetlerinde içerdiği sorunların başa çıkma stratejilerini ve bunların doğal, kültürel, psikolojik ve sosyal anlamda sağlayabileceği katkıları değerlendirmişlerdir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma bulguları Kuşadası bölgesinde yaşanan aşırı turizm ve turizmde sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri için büyük oranda bir betimleme ve durum değerlendirmesi içermektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu aşırı turizm kavramını “turist yoğunluğu” olarak tanımlamıştır. Yıldız (2020) tarafından yapılan araştırmada, aşırı turizm kavramı turizmin yoğunlaşması, kalabalıklaşma, doygunluk şeklinde tanımlanmaktadır. Damjanović (2021) aşırı turizmi turist yoğunluğunun artışı, fazla turist olarak nitelendirmektedir. Bu görüşler ile çalışmanın bulguları arasında paralel bir benzerlik ortaya konmuştur.

Katılımcılar aynı zamanda sürdürülebilir turizm kavramını çoğunlukla “turizm kaynaklarının kuşaklara aktarılması” olarak tanımlamıştır. Bu tanımlar içerisinde turizmde devamlılığın sağlanması, kaynakların korunması gibi farklı cümleler de bulunmaktadır. Bu benzerlik literatürdeki benzer çalışmalarla (Daly, 2006; Keskin ve Örgün, 2015) örtüşmektedir.

Araştırma katılımcıları aşırı turizm faaliyetlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirirken olumlu olarak genellikle ekonomik katkı yönünü vurgulamışlardır ki bu bulgu mevcut çalışmaların çoğunluğunun üzerinde hem fikir olduğu bir görüştür. Bununla birlikte bu çalışmada elde edilen bulgular turistik faaliyetlerin ortaya koyduğu olumsuzlukların veya tahribatın katkısından daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bu bulgu da turizmin etkilerini nesnel bir şekilde ölçen birçok çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Aşırı turizmin kalabalıklaşma, alt yapı sorunu, çevre kirliliği ve trafik sorunu en fazla dikkat çekilen olumsuz yönler olmuştur (Milano et al., 2019). Çam and Çelik’e (2022) göre aşırı turizmin olumsuz yönleri içerisinde yıpranma, yerel halkın yaşam kalitesinde düşüş, trafik ve otopark sorunlarının görüldüğü belirtilmektedir.

Görüşmeciler Kuşadası bölgesinin yerel dayanıklılığının artırılmasında ve aşırı turizmin zararlarının önlenmesinde sorumlu kesimi Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediye, Turizm İşletmeleri, Meclis Üyeleri, Merkezi Yönetim, Yerli Halk, Kaymakamlık ve STK’lar olarak tanımlamıştır. (Dal ve Baysan, 2007)’ın da yapmış oldukları çalışmanın bulgularında Kuşadası bölgesinin turizm ile ilgilenmesi gereken sorumlularını Devlet, Yerel belediye, Yerli seyahat şirketleri, Yabancı seyahat şirketleri, Yerli halk, Konaklama tesisleri, Turistler olarak sıralamaktadır. Katılımcıların cevapları ile Dal and Baysan (2007) tarafından yapılan araştırmanın ortaya koyduğu bulgularla büyük oranda paralellik göstermektedir. Bununla birlikte, Ayazlar (2017) yerel halkın yerel dayanıklılığı artırmada yerel ekonomiyi canlandırma, yerel şenliklerin yapılması, yerel ürün ve geleneksel yaşam tarzının sürdürülmesi, istihdamın sağlanması, yerel ürün satılması gibi faktörlerde rol oynayabileceğini dile getirmektedir.

Yerel halkın aşırı turizmin olumsuz etkilerine karşı daha dayanıklı hale gelmesi için katılımcılar: Halkın Bilinçlendirilmesi, Turistik Çeşitliliğin Artırılması, Altyapı Çalışmalarının Geliştirilmesi, Aşırı Fiyatlandırma Denetimi, Yerel Tesislerin Desteklenmesi, Psikolojik Seminerlerin Düzenlenmesi, Restorasyon Çalışması, Şehir Planlaması gibi birçok çalışmanın gerçekleştirilmesi önerisinde bulunmuştur. Benzer şekilde Guo et al. (2018) yerel dayanıklılığın artmasında yerel ekonomi ve işletmelerin büyütülmesi, altyapı, afet gibi sorunlar için çözümlerin üretilmesi, restorasyon çalışmaları, sosyal sermayenin genişletilmesi gibi pek çok faaliyeti sıralamaktadır. Pechlaner and Innerhofer (2018) yerel dayanıklılığın artmasında doğal, kültürel, altyapısal ve sermaye çerçevesinde gelişmelerin büyük rol oynadığını belirtmektedir.

Kuşadası bölgesinde yaşayan katılımcıların öneriye ilişkin beyanları ‘halk gönüllülüklerinin oluşturulması’, ‘yerel yönetime baskı yapma’, ‘yerel kültürün korunması ve sürdürülmesi’, ‘misafirperverlik’ şeklinde olmuştur. Kuşadası bölgesinden katılımcılar genel olarak yerel halkın dayanıklılık artırma ve sürdürülebilir turizmi sağlama konusunda daha çok yerel belediyelere baskı yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ayazlar (2017) yerel halkın aşırı turizme katkılarını yerel ekonomide aktif olmak, yerel halkın turistik faaliyetlerde katılımcı olması, yerel kültürün ve kaynakların kontrollü kullanılması olarak sıralamaktadır. Yumuk and Altıntaş (2019) ile Dal and Baysan’ın (2007) yaptıkları araştırmalar ise yerel halkın aşırı turizm olumsuz etkilerine karşı dayanıklılığını artırması için

stratejik planlamanın önemine vurgu yapmaktadır. Kültürel miras ve altyapının geliştirilmesi bu bağlamda etkili görülmüştür.

6. SONUÇ

Son 30 yıldır giderek artan turizm faaliyetleri birçok destinasyonun en önemli ekonomik kalkınma kaynağı olmuş ve bu destinasyonların altyapı ve üstyapılarının gelişimine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte turizm merkezli kalkınma hareketlerinin yerel topluluklar için sürdürülebilir bir kalkınma modeli olup olmadığı konusu, mevcut literatürde giderek artan bir ilgiyle incelenmektedir. Araştırmalar, gün geçtikçe artan turistik faaliyetlerin ortaya çıkardığı en önemli sorunlardan birisi olan aşırı turizm olgusunu incelemektedirler. Aşırı turizm, bir turistik bölgenin sadece fiziksel olarak değil sosyal, kültürel ve psikolojik açıdan da kritik eşliğinin aşılması olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de bu sorunun yaşandığı turistik cazibe merkezlerinin başında Kuşadası gelmektedir. Kuşadası’nın başlıca turizm faaliyetleri arasında deniz, kum ve güneş turizmi ile kruvaziyer turizmi gelmektedir. Kitlesel bir etkinlik halinde gerçekleşen bu gezi hareketleri karşısında yerel halkın tutumu ve dayanıklılığının ortaya konulması, bu çalışmanın en başta gelen amaçlarından birisi olmuştur. Bununla birlikte, bu çalışmayı mevcut çalışmalardan ayıran en önemli parametrelerden birisi aşırı turizmden dolayı destinasyonda meydana gelen sosyal norm ve değerlerin aşınması, kültürel erozyon ile çevresel tahribatın tespitinde yerel halkın görüşlerine başvurulmuş olmasıdır.

Turizmin başarısında sürdürülebilirliğin ve kalkınmanın devamlılığının sağlanması büyük bir önem taşımaktadır. Ne yazık ki aşırı turizm yaşadıkları yoğun talep nedeniyle destinasyonların tahrip edilmesine ve sürdürülebilir olma özelliklerinin aşınmasına yol açmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak, aşırı turizm destinasyonlarında yaşayan yerel halkın dayanıklılığının artırılması için çeşitli girişimlerde bulunulması gerekmektedir. Buna ek olarak destinasyona gelen ziyaretçilerin motivasyonlarının temelinde yatan unsurları anlamak da destinasyonların uzun süreli çıkarları bakımından büyük önem taşımaktadır. Hızlı ve önemli teknolojik gelişmelerin yaşanmasının yanı sıra ziyaretçilerin tipolojisi ve demografik yapısı, diğer bir deyişle turistlerin talep ve ihtiyaçları da son yıllarda dinamik ve öngörülemez şekilde değişmekte ve dönüşmektedir. Turist tipolojisi ile birlikte yerel toplulukların turizme ilişkin algıları da değişmekte ve dönüşmektedir. Bu bağlamda bölge turizminde faaliyetlerin niteliği kadar yerel halkın ve ziyaretçilerin/turistlerin durumu da sürdürülebilirliği etkilemektedir.

Son yıllarda turist talebinde görülen artış, Türkiye'nin Kuşadası bölgesinde özellikle doğal turistik kaynaklar, kültürel miras, yerel altyapı ve yerel halkın dayanıklılığı açısından olumsuz etkilere yol açmıştır ve bunların tümü yoğun turist akışından etkilenmiştir. Bu bağlamda Kuşadası'nın karşı karşıya olduğu en acil sorunlardan biri olan aşırı turizmin etkilerini anlamak, sürdürülebilir ekonomik kalkınma için büyük önem taşımaktadır. Bu etkilerin birincil kaynaktan tespit edilmesi ve etkili çözümler önerilmesi kritik önem taşıyan adımlardır. Bu nedenle, bu çalışmada katılımcıların aşırı turizme ilişkin algılarını keşfetmek için derinlemesine mülakatlar uygulanmıştır.

Çalışmanın bulguları, Kuşadası bölgesinde aşırı turizmin yaygın olduğunu ve katılımcıların bu destinasyonda mevcut turizm faaliyetlerini yeterli bulmadıklarını göstermektedir. Buna ek olarak, katılımcılar bölgedeki sürdürülebilir turizm geliştirme girişimlerinin yetersiz olduğunu vurgulamakta ve bu eksiklikten merkezi ve yerel yönetim kuruluşları ile turizm işletmelerini sorumlu tutmaktadırlar. Araştırma ayrıca aşırı turizmin -bazı olumlu etkileri olsa da- ağırlıklı olarak yerel halk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık olarak katılımcılar, aşırı turizmi sürdürülebilir kalkınma için bir modele dönüştürmek üzere çeşitli stratejiler ve tavsiyeler önermektedir.

Bu önerilerden bazıları şunlardır;

1. **Turizmin Çeşitlendirilmesi:** Bölgede yalnızca deniz, kum, güneş turizmi ile yetinilmeyip ek olarak; tarım, sağlık, kongre, gastro, kültür, termal, dağ ve yayla turizmi gibi farklı turizm faaliyetleri ile çeşitlilik yaratılması.
2. **Altyapının Geliştirilmesi:** Bölgede kanalizasyon, yol bakımı, cadde ve sokak düzenlemelerinin ihtiyaca uygun biçimde yapılması, temizlik hizmetlerinin aksamadan düzenli biçimde sunulması, su, elektrik, doğalgaz gibi enerji kaynaklarının planlı biçimde ve sorunsuz olarak yönetilmesi.

3. **Yönetim ve Yerel Halk İş birliği:** Turizmden sürdürülebilir, yeterli ve olumlu bir biçimde faydalanması için yerel halkta farkındalık yaratılması, halka turizm, turistlerle iletişim ve yerel ticaret eğitimlerinin verilmesi. Buna ek olarak halkın yerel kültürünü koruması ve yayması için bilinçlendirici eğitimlerin sürdürülmesi. Bölgedeki turizm kaynaklarının sürdürülebilir hale gelmesi için halka bu kapsamda düzenli aralıklarla eğitici seminer ve konferanslar verilmesi.
4. **Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkilerinin Artırılması:** Kuşadası bölgesinde yer alan sivil toplum kuruluşlarının nitelik ve nicelik bakımından artırılarak merkezi ve yerel yönetimlerle etkin temaslarının sağlanması ile etki alanlarının ve yoğunluğunun artırılması.
5. **Merkez ve Yerel Yönetim İş birliği:** Kuşadası bölgesinin yerel yönetiminin başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere diğer bakanlıklarla etkin iletişim sağlanarak bölgenin bakanlık kaynakları, projeleri ve faaliyetlerinden yeterli miktarda faydalanılması.
6. **Kalifiye Eleman İstihdamı:** Turizm ile ilişkili eğitim alan, turistik kaynakların korunmasını sağlayan, turistlere yönelik hizmet ve iletişim konusunda becerileri olan nitelikli turizm personelinin yetiştirilmesi, istihdam edilmesi ve gerekli projelerin geliştirilmesi ve önerilmesi.
7. **Turizmin 12 Aya Yayılması:** Bölgede turizm faaliyetlerinin yalnızca turizm sezonu ile sınırlı kalmaması, turizm çeşitlerinin artırılması ile yılın 12 ayında da gerçekleştirilebilecek turistik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi.

Kuşadası bölgesinde turizmde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi ve yerel halkın aşırı turizme karşı dayanıklılığının artırılması için birçok önlem alınabilmekte ve faaliyet gerçekleştirilebilmektedir. Ancak bunun için bölgedeki turizm paydaşlarının tümünün kendilerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu şekilde Kuşadası'nın aşırı turizmden kaynaklanan olumsuz koşulları ve etkileri rasyonel ve etkin bir planlama ile özgün stratejiler geliştirildiğinde ortadan kalkmakta ve turizmde sürdürülebilir kalkınma engelleri çözülebilmektedir.

Pratik Katkılar

Aydın iline bağlı olan Kuşadası destinasyonu için çalışmanın pratik katkıları şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Destinasyonda aşırı turizmin varlığı, boyutları, etki ve sonuçlarının kanıta dayalı verilere dayanarak ortaya konulması ile var olan sorunun bölge turizmi ve sürdürülebilirlik açısından önemine dikkat çekilmesi, sorunun görünür kılınması ile pratik katkı sağlamaktadır.
- Destinasyonda aşırı turizmin olumsuz etkilerini azaltmada çalışma somut politika önerileri sunarak pratik katkı sağlamaktadır.
- Bölgede turizmin sürdürülebilir hale getirilebilmesi, yükümlülüklerin yerine getirilmesi için bu süreçten sorumlu ve yetkililerin işaret edilmesi sonucunda pratik katkı sağlamaktadır.
- Turizm beldesinin sahip olduğu doğal, kültürel ve yerel kaynakların etkili bir biçimde korunup geliştirilmesi için çeşitli stratejilerin ortaya konulması ile pratik katkı sağlamaktadır.
- Yerel halkın aşırı turizme karşı dayanıklılığının artırılması konusunda görüş ve öneriler sunularak yerel yönetimlere pratik katkı sağlamaktadır.
- Bölgede bulunan aşırı turizmin olumsuz etkilerine ve turizmde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik önerileri ile belediyeler, ilgili bakanlık ve TÜBİTAK vb. projelerin hazırlanmasında pratik katkı sağlamaktadır.

Teorik Katkılar

Bu araştırma, sürdürülebilir kalkınma ve aşırı turizm bağlamında yeterince analiz edilmemiş olan Aydın ili Kuşadası destinasyonunu ele alarak bu alana özgün ve teorik katkı sağlamaktadır. Ayrıca, Kuşadası bölgesindeki yerel halkın aşırı turizme karşı dayanıklılığına ilişkin akademik çalışmalardaki boşluğu doldurarak teorik literatüre katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla, bu araştırmanın bulgularının Kuşadası bölgesinde aşırı turizme ilişkin gelecekte yapılacak çalışmalar için referans olması beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma Aydın ili Kuşadası bölgesi ile amaçlı örnekleme yoluyla Kuşadası bölgesinde ikamet eden bireylerle sınırlandırılmıştır. Ayrıca, çalışma derinlemesine görüşmelere katılan 10 katılımcıdan oluşan bir örneklem büyüklüğü ve yalnızca yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan verilerle sınırlandırılmıştır.

Kaynakça

- Alexis, P. (2017). Over-tourism and anti-tourist sentiment: An exploratory analysis and discussion. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 17(2), 288-293.
- Alipour, H. (1996). Tourism development within planning paradigms: the case of Turkey. *Tourism management*, 17(5), 367-377.
- Ayazlar, R. (2017). Kırsal Turizmde Yerel Halkın Tutumu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1), 11-16.
- Bilgiçli, İ., ve Yıldırğan, R. (2022). Aşırı Turizm ve Turizm Karşıtlığı Üzerine Bir Değerlendirme: Çeşme Örneği. *International Journal of Eurasia Social Sciences/Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 566-586.
- Boz, M., ve Özkan, Ç. (2019). Sürdürülebilir şehir turizmi: Barselona aşırı turizm örneği. *O. Emir (ed)*, 20, 838-344.
- Burns, P. M. (2004). Tourism planning: A third way? *Annals of Tourism Research*, 31(1), 24-43.
- Butler, R. W., ve Dodds, R. (2022). Overcoming overtourism: a review of failure. *Tourism Review*, 77(1), 35-53.
- Cheer, J. M., Milano, C., ve Novelli, M. (2019). Tourism and community resilience in the Anthropocene: Accentuating temporal overtourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(4), 554-572.
- Cheung, K. S., ve Li, L.-H. (2019). Understanding visitor–resident relations in overtourism: Developing resilience for sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(8), 1197-1216.
- Cunha, N. d. (2019). Public policies and tourist saturation in the favelas of Rio de Janeiro. In *Overtourism: Excesses, discontents and measures in travel and tourism* (pp. 152-166): CAB International Wallingford UK.
- Çalık, İ., ve Akgün, Ö. (2019). Sapanca’da turizmin çevresel sürdürülebilirliği. *Tourism and Recreation*, 1(2), 67-74.
- Çam, O., ve Çelik, C. (2022). Aşırı turizm kapsamında turistlere yönelik olumsuz ifadeler, yapılan eylemler ve bunların turizme yansımalarının değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 66-84.
- Çolak, O., Kiper, V. O., ve Batman, O. (2020). Ölçsüz turizm’e (over-tourism) dair kavramsal bir yaklaşım. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12(23), 609-621.
- Dal, N., ve Baysan, S. (2007). Kusadası’nda Kiyi Kullanımı ve Turizmin Mekânsal Etkileri Konusunda Yerel Halkın Tutumları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 16(1-2), 69-85.
- Daly, H. E. (2006). Sustainable development—definitions, principles, policies. In *The future of sustainability* (pp. 39-53): Springer.
- Damnjanović, I. (2021). Overtourism Effects: Positive and Negative Impacts for Sustainable Development. In *Industry, Innovation and Infrastructure* (pp. 808-818): Springer.
- Doe, F., Preko, A., Akroful, H., ve Okai-Anderson, E. K. (2022). Festival tourism and socioeconomic development: case of Kwahu traditional areas of Ghana. *International Hospitality Review*, 36(1), 174-192.

- Dredge, D., Jenkins, J., ve Whitford, M. (2016). Tourism planning and policy: Historical development and contemporary challenges. In *Stories of practice: tourism policy and planning* (pp. 13-35): Routledge.
- Eren, D., ve Bozkurt, İ. (2020). Aşırı turizm sorunsalı: Kapadokya Bölgesi'ne yönelik bir çalışma.
- Gunn, C. A. (2004). Prospects for tourism planning: issues and concerns [Invited Senior Scholar Editorial.]. *Journal of Tourism Studies*, 15(1), 3-7.
- Guo, Y., Zhang, J., Zhang, Y., ve Zheng, C. (2018). Examining the relationship between social capital and community residents' perceived resilience in tourism destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(6), 973-986.
- Gül, İ., ve Shipman, D. (2021). Aşırı turizm, nüfus teorisi ve turizme katılım. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 993-1006.
- Hillman, P., Lamont, M., Scherrer, P., ve Kennelly, M. (2021). Reframing mass participation events as active leisure: Implications for tourism and leisure research. *Tourism management perspectives*, 39, 100865.
- Kara, V. M., Cele, M., ve Kanıgür, S. (2020). Aşırı turizm kapsamında Salda Gölü'nün fiziksel taşıma kapasitesinin belirlenmesi (Determining the physical carrying capacity of Salda Lake in the scope of overtourism). *Journal of Tourism ve Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 79-92.
- Keskin, E., ve Örgün, E. (2015). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla sürdürülebilir turizm olgusunun kavramsal analizi Ürgüp örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 3(1), 30-40.
- Kurnaz, H. A., ve İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Kurt, E. (2021). Turizm destinasyonlarındaki yerel halkın gözünden kalabalık ve aşırı turizm: Bozcaada örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Edirne.
- Legard, R., Keegan, J., ve Ward, K. (2003). In-depth interviews. *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*, 6(1), 138-169.
- Milano, C., Novelli, M., ve Cheer, J. M. (2019). Overtourism and tourismphobia: A journey through four decades of tourism development, planning and local concerns. In (Vol. 16, pp. 353-357): Taylor ve Francis.
- Özel, Ç. H. (2014). Turizmin sosyo-kültürel boyutta ortaya çıkardığı etkilerin incelenmesi: marmaris örneği. *Dumlupınar University Journal of Social Science/Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(42).
- Özgürel, G., ve Yılmaz, O. K. (2021). Aşırı turizmde kalabalık yönetimi: belediyeler tarafından kullanılabilir akıllı turizm uygulamaları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1594-1620.
- Özkan, Ş., ve Çakmak, T. F. (2023). Topkapı Sarayı'nda Aşırı Turizm Olgusunun Doğal Gözlem Tekniği İle İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. **4(1): 36-57.**
- Özkök, F., ve Gümüş, F. (2009). Sürdürülebilir turizmde bilginin önemi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 51-72.
- Pechlaner, H., ve Innerhofer, E. (2018). *Linking destinations and resilience—challenges and perspectives*. *Destination Resilience*, 3-13.
- Peeters, P., Gössling, S., Klijs, J., Milano, C., Novelli, M., Dijkmans, C., . . . Isaac, R. (2021). Research for TRAN Committee-Overtourism: impact and possible policy responses.
- Peterson, R., ve DiPietro, R. B. (2021). Is Caribbean tourism in overdrive? Investigating the antecedents and effects of overtourism in sovereign and nonsovereign small island tourism economies (SITEs). *International Hospitality Review*, 35(1), 19-40.

- Phi, G. T. (2020). Framing overtourism: A critical news media analysis. *Current issues in tourism*, 23(17), 2093-2097.
- Saçlı, Ç. (2020). Festival memnuniyeti ile kültürel etkileşim arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Silifke Uluslararası Müzik ve Folklor Festivali örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 505-521.
- Saraç, Ö., ve Türkay, O. (2019). Altyapı, üstyapı ve çevre sorunlarının turist şikâyetleri kapsamında değerlendirilmesi ve yerel yönetimlerin çözüm potansiyeli: Antalya örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 98-110.
- Shahbaz, M., Bashir, M. F., Bashir, M. A., ve Shahzad, L. (2021). A bibliometric analysis and systematic literature review of tourism-environmental degradation nexus. *Environmental Science and Pollution Research*, 28(41), 58241-58257.
- Simancas Cruz, M., ve Peñarrubia Zaragoza, M. P. (2019). Analysis of the accommodation density in coastal tourism areas of insular destinations from the perspective of overtourism. *Sustainability*, 11(11), 3031.
- Su, X., Cheng, H., ve Liu, F. (2024). The impact of perceived crowding on revisit intentions: role of tourism fatigue and psychological reactance. *Current Issues in Tourism*, 1-24. <https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2441471>
- Tekin, H. H., ve Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Thommandru, A., Espinoza-Maguiña, M., Ramirez-Asis, E., Ray, S., Naved, M., ve Guzman-Avalos, M. (2023). Role of tourism and hospitality business in economic development. *Materials Today: Proceedings*, 80, 2901-2904.
- Türker, N., Selçuk, Ş., ve Özyıldırım, A. (2016). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 1-13.
- Yıldız, Ö. E. (2022). Aşırı turizmde yerel halk – ziyaretçi etkileşimi, Foça örneği. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(47), 293-315. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1039275>.
- Yumuk, Y., ve Altıntaş, V. (2019). Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 90-102.
- Yuce, A. (2025). Dissecting Turkey’s Tourism Development Model: A Political Economy Approach. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 437-451.

EXTENDED ABSTRACT

Mass tourism paradoxically represents the most prevalent type of tourism, which not only creates economic benefit but also engenders social and environmental issues. Overtourism is a critical issue in tourism, resulting from the exceeding of physical, social, and environmental carrying capacities of places due to mass relocation activities. Furthermore, overtourism is a complex and multifaceted phenomenon that undermines the living standards, welfare, tranquility, ecology, and infrastructure of local communities -essentially, the tenets of sustainability- by depleting touristic products or resources, which are vital to tourism activities. Ultimately, unregulated tourism fosters adverse opinions, strategies, attitudes, and behaviors toward each other among local people and visitors, who are the fundamental elements of the sector's supply and demand dynamics. An inversely proportionate link exists between tourism expansion, as indicated by economic data, and local residents' perceptions of tourism activities. In recent years, despite a tremendous increase in both the number of tourists visiting major tourist attractions and the revenue generated, local community satisfaction with tourism operations has significantly declined. The present literature indicates a scarcity of macro-level studies on carrying capacity issues, whereas micro-level research focuses on the resilience of destinations and the views,

attitudes, and judgments of local people regarding tourism. It has been established that issues related to carrying capacity, particularly in Kuşadası, Aydın province -an increasingly significant destination for both domestic and international tourism-have not been addressed in the relevant literature. Therefore, the fundamental purpose of this study is to elucidate the sustainable development aspects of Kuşadası, which is affected by overtourism, and to assess the resilience of the local population in response to overtourism. The objective is to establish a groundbreaking resource in tourism literature by addressing the issues stemming from overtourism and proposing remedies.

Literature indicates that numerous adverse developments in environmental, social, cultural, and economic domains are escalating in areas subjected to excessive tourism activities. The preparation of tourist development plans in a long-term, rational manner, devoid of sustainability considerations, results in tourism centers experiencing mass tourism to deviate from the distinctive traits that define their uniqueness. The existing literature frequently designates the issue stemming from the concurrent presence of various groups in a specific place and time frame as imbalanced tourism. Moreover, scholarly studies indicate that natural and socio-cultural assets, which are the primary products of tourism activities, are swiftly diminishing in significance and appeal. The core themes of these studies relate to the infrastructural challenges arising from overtourism. One of these issues is the emergence of challenges impacting the physical and qualitative condition of natural resources, including air, water, and soil pollution, as well as traffic congestion. From a socioeconomic standpoint, certain research investigated the expense of living attributed to rampant tourism, inequities in income distribution, escalation in property values, and the displacement of individuals from their authentic environment. The studies that are analyzed from a cultural viewpoint investigate the fundamental causes of significant issues, including the swift destruction of real values, structure, and texture in locations experiencing overtourism. It is asserted that the primary adverse effects of overtourism are the reactive attitudes and behaviors exhibited by local residents and visitors towards one another. Numerous studies suggest that overtourism has evolved into a phenomenon that disturbs the established order of local communities and engenders hostility towards tourists.

This research study investigates the resilience and sustainable development initiatives of local communities affected by overtourism, focusing on the case of Kuşadası in Aydın province. The study examines the phenomenon of overtourism resulting from mass tourism in Kuşadası, Turkey's premier cruise tourism destination, through comprehensive interviews. This paper employs a phenomenological approach within the qualitative research paradigm, utilizing structured interviews to obtain data from participants. Content analysis is utilized to evaluate the data collected.

In assessing the advantages and disadvantages of excessive tourism, study participants predominantly highlighted the economic benefits, a perspective that aligns with the consensus of most existing research. Nonetheless, the study's findings indicated that the detriments or damage inflicted by tourism activities surpass their benefits. This finding aligns with the results of studies that quantitatively evaluate the effects of overtourism on local communities.

The study's findings indicate that over-tourism occurs frequently in the Kuşadası region. Moreover, the participants assert that sustainable tourism development activities in the region are inadequate and attribute this deficiency to central and local government entities as well as tourism enterprises. Research reveals that although over-tourism may produce certain advantages, its impact on local inhabitants is predominantly adverse. This research offers multiple strategies and proposals to transform overtourism into a model of sustainable development.